

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка**

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра української мови і літератури

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА-ДОСЛІДНИКА**

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальність **014 Середня освіта (Українська мова і література)**

освітньо-професійна програма
Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Мова навчання

українська

Погоджено науково-методичною
комісією
факультету іноземної та слов'янської
філології
«30» серпня 2024 р.
Голова *Громова*
Громова Н. В., кандидат педагогічних
наук, доцент

Суми 2024

Розробник:

Громова Наталія Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови і літератури

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри
української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

Семенов О. М., докт. пед. наук, проф.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Освітній ступінь: магістр	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 120		Рік підготовки:	
		1-й	1
		Семестр	
		1	
		Лекції	
		8 год.	2
		Практичні, семінарські	
		8 год.	2
		Консультації	
		2 год.	
		Самостійна робота	
		104 год.	116
		Вид контролю: іспит	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни, що є унікальною в освітньо-професійній програмі і відповідає діяльності науково-дослідної лабораторії кафедри української мови і літератури «Академічна культура дослідника в освітньому просторі»: формування цінностей академічної культури, зокрема норм академічної доброчесності, мовнокомунікативної компетентності особистості педагога-дослідника, умінь операційної обробки і моделювання академічних текстів різних жанрів, готовності здійснювати академічну комунікацію у процесі презентації матеріалів та результатів дослідження, зокрема, в межах з науковою спільнотою на основі суб'єкт-суб'єктних відносин.

Унікальність **дисципліни** полягає в тому, що вона читається із урахуванням міжнародного проєкту Еразмус+ Жан Моне за модулем «Європеїзація докторських програм у галузі освіти на засадах інтердисциплінарного та інклюзивного підходів», мікропроєкту українсько-польського проєкту Innowacyjny uniwersytet i przywództwo. Faza IV: strategie komunikacyjne i relacje uniwersytet-szkoła /«Інноваційний університет та лідерство». Фаза IV: комунікаційні стратегії і відносини: університет школа», які виконані авторкою в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка. Дисципліна читається з урахуванням міждисциплінарного підходу, в якому поєднані методи лінгвокультурології, когнітивної лінгвістики, педагогічної аксіології, положення когнітивно-дискурсивного, лінгвокультурологічного, лінгвоаксіологічного, праксеологічного підходів.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування цінностей академічної культури, зокрема норм академічної доброчесності; знань з питань академічної етики, культури наукового/академічного тексту, академічної комунікації;
- формування когнітивно-дискурсивних умінь операційної обробки і моделювання академічних текстів різних жанрів, у тому числі засобами цифрових технологій;
- формування готовності здійснювати ефективне діалогове спілкування у процесі презентації матеріалів та результатів дослідження, зокрема, з науковою спільнотою на основі суб'єкт-суб'єктних відносин.

Мета і завдання навчальної дисципліни спрямовані на формування у магістрантів:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у процесі професійної діяльності в галузі філологічної освіти, що передбачає формування поглиблених знань із лінгвістики, методики навчання української мови, методики навчання української літератури, методики навчання англійської мови, умінь і навичок професійно-педагогічної комунікації українською та англійською мовами; готовність до інноваційної діяльності в закладах загальної середньої освіти (**інтегральна компетентність**).

Вивчення навчальної дисципліни спрямоване на формування у магістрів передбачених освітньою програмою компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 1. Здатність діяти відповідально і свідомо, на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.</p> <p>ЗК 2. Здатність до ефективної комунікативної діяльності, міжособистісної взаємодії, мотивування до досягнення спільної мети, можливість працювати самостійно і автономно.</p> <p>ЗК 3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність та мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності; керуватися в педагогічній діяльності принципами толерантності, діалогу й співробітництва.</p> <p>ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, здатність діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики.</p> <p>ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності, моделювання траєкторії особистісного та професійного самовдосконалення.</p> <p>ЗК 6. Здатність формувати соціальні навички (soft-skills), а саме працювати в команді, уміти обґрунтовувати власну думку, усвідомлювати актуальність та вчасність виконання задач різного типу (deadline) тощо;</p> <p>ЗК 7. Здатність до системного творчого мислення, активізувати критичне осмислення інформації, формування системного наукового світогляду; проводити наукові дослідження.</p> <p>ЗК 8. Здатність до письмової та усної професійно-педагогічної комунікації українською та англійською мовами, у тому числі з представниками інших професійних груп різного рівня.</p> <p>ЗК 9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; готовність до виконання функцій сучасного вчителя-тьютора з урахуванням вимог суспільств, до професійного розвитку впродовж життя.</p> <p>ЗК 10. Здатність використовувати цифрові технології</p>
-------------------------------------	--

	у науковій роботі та в освітньому процесі закладу загальної середньої освіти, у тому числі для статистичного опрацювання результатів досліджень.
Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)	<p>ПК 1. Здатність вільно володіти науковим інструментарієм у галузі філологічної та методичної науки для використання у професійній діяльності.</p> <p>ПК 5. Здатність виконувати різні види лінгвістичного, літературознавчого аналізу, до опанування технології роботи з фаховим текстом, реферувати, анотувати, редагувати, перекладати, укладати, нормативно вживати засоби наукової мови; вести розгорнутий академічний монолог/діалог із фахової проблематики (лекція, доповідь, виступ, огляд, промова тощо), володіти полемічним мистецтвом.</p> <p>ПК 6. Здатність виконувати комплексний дослідницький проєкт з актуальних проблем філології, методики та інших, суміжних із філологією, галузей знань; брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, круглі столи, наукові публікації) з проблем наукового дослідження.</p> <p>ПК 10. Здатність до ефективної та компетентної участі в різних формах навчально-педагогічної комунікації (педради, методоб'єднання учителів або класних керівників, батьківські збори, громада) щодо освітніх і культурних проблем; критично осмислювати й упроваджувати у професійну діяльність передовий український та світовий освітній досвід, різноманітні технології навчання, методи, прийоми і форми роботи, оцінювання результатів навчання з метою формування мовнокомунікативної компетентності учнів.</p>

2. Передумови для вивчення дисципліни

Зміст курсу пов'язаний з такими навчальними дисциплінами: «Сучасна українська літературна мова», «Актуальні питання інноваційного розвитку освіти».

Академічна доброчесність.

Відповідно до Кодексу Академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка учасники освітнього процесу повинні: діяти у професійних і навчальних ситуаціях із

позицій академічної доброчесності та професійної етики; самостійно виконувати навчальні завдання; коректно посилатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності; усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності; давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами.

(«Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка», що ухвалене рішенням вченої ради університету протокол № 12 від 18 червня 2020 року https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabezpechennya_a_d_2866f.pdf

3. Результати навчання за дисципліною

Програма навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» ґрунтується на сучасних підходах до творчої самореалізації особистості, враховує принципи наступності, системності, міждисциплінарності, особистісно зорієнтованого навчання, діалогічності й комунікативної спрямованості, діяльнісного навчання, педагогіки партнерства.

Програмні результати навчання	
	<p>ПРЗ 1. Знання методів роботи з джерелами інформації з метою запобігання проблем та їх розв’язання; прав та свобод громадянина України, цінностей гуманізму та громадянського суспільства; основних принципів державної політики у сфері освіти, тенденцій інноваційного розвитку системи освіти України в умовах реформаційних перетворень.</p> <p>ПРЗ 2. Знання психолого-педагогічних засад та стратегій комунікації з учасниками освітнього процесу, підходів до організації освітнього процесу; різних форм навчання (традиційне, електронне, мобільне, змішане).</p> <p>ПРЗ 3. Знання змісту основних документів, що регулюють організацію освітнього процесу, вимог законодавства щодо академічної доброчесності під час навчання та оцінювання результатів навчання;</p>

	<p>щодо професійного та міжособистісного професійного спілкування; організації різних форм і видів професійного розвитку вчителя (тренінгів, вебінарів тощо).</p> <p>ПРЗ 4. Знання наукових методів пізнання; освітніх інновацій, їх характеристик; усвідомлення важливості упровадження наукових розробок в освітній процес закладів середньої освіти.</p> <p>ПРЗ 7. Поглиблені знання актуальних тенденцій розвитку сучасної української мови, ролі українського мовознавства, академічної риторики, полемічного мистецтва у формуванні основ академічної культури учня.</p> <p>ПРЗ 8. Володіння англійською мовою на визначеному рівні (за Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти).</p>
<p>Уміння:</p>	<p>ПРУ 1. Уміє відстоювати власну громадянську позицію, застосовувати новітні освітні технології; враховує у професійній діяльності культурне розмаїття сучасного українського суспільства та суб'єктів освітнього процесу;</p> <p>ПРУ 2. Уміє працювати автономно та в команді, реалізовувати міжособистісну взаємодію, застосовувати набуті теоретичні знання у процесі взаємонавчання та практичній діяльності, оволодівати сучасними знаннями упродовж життя.</p> <p>ПРУ 3. У професійній діяльності керується принципами толерантності, ефективної комунікаційної взаємодії, здорового способу життя, застосовує м'які навички (soft skills) та формує їх у здобувачів освіти у складних і непередбачуваних умовах.</p> <p>ПРУ 4 . Здатний/здатна діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності, проектувати та реалізувати індивідуальні освітні траєкторії особистісного зростання.</p> <p>ПРУ 5 . Володіє науковим інструментарієм у галузі філології, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі філології та методики навчання української мови та літератури, англійської мови.</p> <p>ПРУ 6. Уміє застосовувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання фахової інформації з</p>

	<p>різних джерел, у т.ч. іноземною мовою для розв'язання проблем професійної (освітньої та наукової) діяльності.</p> <p>ПРУ 7. Бере участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи); уміє аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; складає анотації, реферати, наукові виступи іноземною мовою.</p> <p>ПРУ 8. Володіє сучасними методами та прийомами навчання української мови і літератури, англійської мови в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ПРУ 9. Проєктує і проводить різні види занять з урахуванням інноваційних технологій, передового педагогічного досвіду та знань про індивідуально-вікові особливості молоді; уміє використовувати безпечне освітнє електронне (цифрове) середовище для організації та управління освітнім процесом (у тому числі під час дистанційного навчання).</p> <p>ПРУ 10. Бере участь у різних формах навчально-педагогічної комунікації (педради, методоб'єднання учителів-філологів або класних керівників, батьківські збори), уміє будувати і втілювати ефективну стратегію професійного саморозвитку і самовдосконалення.</p>
Комунікація	<p>ПРК 1. Вільне компетентне спілкування державною та англійською мовами з широким колом фахівців, із громадськістю у галузі професійної та/або наукової діяльності.</p> <p>ПРК 2. Ефективна взаємодія в команді, у професійному колективі та з представниками інших професійних груп, володіння основами професійної мовленнєвої культури.</p> <p>ПРК 3. Педагогічна комунікація у процесі навчання української мови і літератури, англійської мови, у т.ч. засобами сучасних цифрових технологій.</p>

Форми навчання: лекційні, у т.ч. мультимедійні, інтерактивні, практичні заняття, , індивідуальні консультації, диспути, дискусії, «круглий стіл», самостійна робота, індивідуальна робота (підготовка наукової статті, виступу на конференцію).

Методи навчання: елементи студентоцентрованого навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання, індивідуально-творчий підхід,

дослідницький, частково-пошуковий, інтерактивно-комунікативний (участь студентів у вебінарах, тренінгах, конференціях), вебінари, тренінг «Культура роботи з науковим текстом», презентації), навчально-ігрові технології.

Види контролю: поточний, підсумковий, самоконтроль.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень магістрантів
90-100	<p>«Відмінно» А – 90-100 Студент характеризується високим рівнем володіння теоретичними знаннями; достатньою мірою володіє науковим інструментарієм, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі філології та методики української мови та літератури; уміє аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; уміє виділяти в науковому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіє лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; редагує науковий текст відповідно до вимог наукового стилю; дотримується відповідних вимог щодо цитування, правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови; бере активну участь в різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії); ефективно взаємодіє в команді, у професійному колективі та з представниками інших професійних груп. Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>

82-89	<p>«Добре» В – 82-89 Студент характеризується достатнім рівнем володіння теоретичними знаннями; умінями аналізувати тексти наукового стилю різних жанрів; дотримується в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіє лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; редагує науковий текст відповідно до вимог наукового стилю; дотримується відповідних вимог щодо цитування, правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови; бере участь в різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії). Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
74-81	<p>«Добре» С – 74 – 81 Студент/ка характеризується середньо-достатнім рівнем володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками. Найвищий середньо-достатній рівень сформованості умінями читати, сприймати науковий текст; виділяти головну, суттєву інформацію; аналізувати тексти наукового стилю різних жанрів; виділяти в науковому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіти лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; редагувати науковий текст відповідно до вимог наукового стилю; дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, дотримуватися правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови; володіти морфологічними, лексичними, синтаксичними нормами. Відповідь загалом послідовна, але допускаються неточності у володінні лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами. Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
64-73	<p>«Задовільно» Д – 64-73 Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями аналізувати тексти наукового стилю різних жанрів; виділяти в науковому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіти лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; редагувати науковий текст відповідно до вимог наукового стилю; дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, дотримуватися правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови. Відповідь неповна, не завжди чітка, логічна, послідовна, допускаються неточності у володінні лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами. У цілому</p>

	дотримується принципів академічної доброчесності.
60-63	«Задовільно» Е – 60-63 Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього. Студент показує нижче середнього рівень сформованості вмінь аналізувати тексти наукового стилю різних жанрів; виділяти в науковому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіння лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; редагувати науковий текст відповідно до вимог наукового стилю; дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, «непрямого» цитування, «некоректного цитування» з наукових джерел; оформлювати цитати-тези або докази; цитати-аргументи, дотримуватися правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови. Відповідь неповна, допускаються фактичні помилки.
35-59	«Незадовільно з можливістю повторного складання» FХ – 35-59 Незадовільно (з правом перескладання) мають студенти, які відтворюють половину матеріалу. усна чи письмова відповідь неповна або неправильна, нечітка, непослідовна, допускаються грубі фактичні помилки, відсутні приклади. низький рівень володіння навчальним матеріалом. Студент/ка показує низький рівень сформованості вмінь аналізувати тексти наукового стилю різних жанрів, не спроможний/а відтворити загальновідомі мовні явища й положення.
1-34	«Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» F – 1-35 – не виконав програму курсу, Незадовільно (без права перескладання) отримують ті студенти, які не можуть відтворити теоретичний матеріал, вони не завжди розуміють суть питання, не можуть застосувати набуті знання в елементарних стандартних ситуаціях; відповіді містять грубі фактичні помилки. Наявна відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни, неспроможність дати усну чи письмову відповідь, відтворити загальновідомі методичні явища й положення, простежується систематична невідповідність до практичних занять, часті пропуски без поважних причин. Такий магістрант потребує повторного прослуховування курсу.

Розподіл балів

Поточний контроль																				Ра - 30 м	Су ма
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2								РОЗДІЛ 3								
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	7	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	55	0100
Поточний контроль																					
2	2	2	2	2	4	4	4	4	4	4	4	4	2	2	2	2	2	2	3		0
Контроль самостійної роботи																					
15					15								15							2	
																				45	

*За бажанням студента можуть враховуватися результати навчання у неформальній освіті (відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у СумДПУ імені А. С. Макаренка): участь у конференції (різних рівнів) – 3 бали; написання й опублікування статті – 7 балів; участь у тренінгу, вебінарі, майстер-класі з питань навчального курсу – 4 бали; участь/призове місце у творчих конкурсах: обласних – 8/10 балів; усеукраїнських – 12/14.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

2. Засоби діагностики результатів навчання

Тестування, наукові статті, відгуки-рецензії, підготовлені студентами, на дослідницькі проекти, презентації результатів виконаних студентами завдань та досліджень, виступи (доповіді, промови, організація дискусії на наукових конференціях тощо); підготовка папки дослідника з алгоритмом роботи з науковим текстом з метою виявлення плагіату, що ілюстрований текстами; підготовка методичного комплексу щодо виявлення фейкових наукових досліджень

3. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА-ДОСЛІДНИКА: ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ, ЦІННОСТІ

Тема 1.1. Ключові поняття курсу. Академічна культура - невід'ємна складова забезпечення якості освітньої діяльності. Академічна культура учасників освітнього процесу. Академічна культура у вимірах культурно-освітнього діалогу особистостей. Академічна доброчесність і академічна культура у вимірах комунікативної взаємодії: університет-школа.

Цінності академічної культури. Бухарестська декларація етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі. «Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (ESG). Академічні кодекси цінностей. Дослідницька доброчесність. Європейський кодекс дослідницької доброчесності (European Code of Conduct for Research Integrity).

Тема 1.2. Академічна культура майбутнього педагога-дослідника – основа дослідницького навчання в університеті.

Академічні традиції університетів: ретроспективні аспекти. Посткласичний університет та академічна культура.

Основи академічної культури дослідника в МАН.

Тема 1.3. Авторське право

Законодавство про авторське право й суміжні права в Україні. Об'єкти авторського права. Закон України "Про авторське право і суміжні права".

Види авторських прав. Термін дії авторських прав.

Окремі аспекти авторського права (співавторство, право на службові твори, право особливого роду (*sui generis*) на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою).

Авторське право на аудіовізуальні твори, на збірники та інші складені твори; права перекладачів.

Тема 1.4. Академічна культура та етика майбутнього педагога-дослідника у вищій школі.

Поняття «Академічна доброчесність» (*academic integrity*). Стаття 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (2017) (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>), Ключові поняття академічної доброчесності: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Спільне і відмінне між поняттями «плагіат» (стаття 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права») і «академічний плагіат» (стаття 42 Закону України «Про освіту»).

СТРАТЕГІЯ якості освітньої діяльності СумДПУ імені А.С.МАКАРЕНКА

Стаття 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (2017). Спільне і відмінне між поняттями «плагіат» (стаття 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права») і «академічний плагіат» (стаття 42 Закону України «Про освіту»).

Академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Доброчесність на уроках української мови НУШ

РОЗДІЛ 2 ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА-ДОСЛІДНИКА

Тема 2.1. Наукова мовна культура педагога-дослідника. Академічне письмо.

Словникова, термінологічна, стилістична, бібліографічна культура.

Текстово-жанровий підхід до формування академічної культури: мовнокомунікативні, аналітичні, дискурсивні уміння.

Архітектоніка різних жанрів наукового дискурсу.

Тема 2.2. Наукові тексти різних жанрів: властивості і структурно-сміслові компоненти

Наукові тексти академічного підстилю (статті, дисертації, монографії). Академічний текст, академічний дискурс. Принципи укладання наукових текстів. Положення про Національний репозитарій академічних текстів (2017). Функціональна грамотність педагога-дослідника.

Навчально-науковий підстиль і його жанри: лекції, навчально-методичні видання (підручники, посібники, навчально-методичні збірники, конспекти, хрестоматії тощо).

Тема 2.3. Культура читання наукового тексту

Особливості аналітико-критичного читання (постановка питань, сортування матеріалу під певним кутом зору, коментарі до фрагментів тексту, рецензування тексту). Операційна обробка наукового тексту. Заголовок наукового тексту. Номінативна, інформативна, експресивно-апелятивна функції заголовка. Використання словників і довідкової літератури в роботі з науковим текстом.

Тема 2.4. Редагування наукового тексту

Особливості редагування наукового тексту. Види редагування: вичитка; скорочення; обробка; переробка. Мовні засоби української наукової мови. Типові недоліки в оформленні наукового тексту (статті, рецензії, відгуку, анотації). Вимоги до заголовка: відповідність означеній проблемі, лаконічність, однозначність, конкретність.

Змістова насиченість і змістова коректність наукової інформації в основній частині. Збереження концептуальної ідеї дослідження. Логіка переходів від одного параграфу до наступного. Стилiстична одноманітність формулювань. Дотримання принципу авторської скромності. Висновки наукової роботи. Саморедагування. Авторський стиль наукового письма.

Тема 2.5. Лексикографічна та бібліографічна культура дослідника
Використання словників і довідкової літератури в роботі з науковим текстом.

Академічні словники. "Словник української мови в 20 томах" Українського мовно-інформаційного фонду НАН України та Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України (1-10 томи). Види словників.

Бібліографічна культура. Опрацювання літературних джерел. Бібліографічний опис. Робота з українськими ресурсами мережі Інтернет. Оформлення прізвищ та ініціалів у науковому тексті та у списку використаних джерел.

Тема 2.6. Переклад наукового тексту

Проблеми перекладу наукових текстів. Форми та види перекладу. Переклад термінів галузі. Машинний переклад наукових текстів. Причини виникнення помилок під час комп'ютерного перекладу. Типові помилки при цитуванні. Кличний відмінок іменників. Відмінювання українських та іншомовних прізвищ, імен, по батькові, географічних назв. Рід, число невідмінюваних іменників. Аналітична форма вищого і найвищого ступенів порівняння якісних прикметників. Особливості уживання займенників у науковому стилі. Норми вживання та відмінювання числівників.

Інформаційне навантаження особових дієслів, стійких дієслівно-іменникових сполук, дієслівних форм. Уживання прислівників у наукових текстах. Функціональний діапазон сполучників і прийменників. Видільні або обмежувальні частки у науковому стилі.

Тема 2.7. Термінологічна культура

Цінність терміна в науковому тексті. Наукова термінологія. Основні вимоги до термінів: точність, асоціативність, варіативність та ін. Особливості синонімії у термінології. Українські відповідники до запозичених термінів. Поняття «авторський термін». Основні способи термінотворення. Фразеологізована термінологія і кліше. Науковий жаргон.

Тема 2.8. Лінгвоперсонологія

Академічна мовна особистість – ключове поняття лінгвоперсонології. Ідіостиль автора науково-педагогічного тексту. Мовний етикет наукових праць. Покликання як сукупність бібліографічних відомостей про цитовану працю.

Цитування. Види цитат: цитати-тези або докази; цитати-аргументи. Загальні вимоги до цитування. Цитування з першоджерел. «Непряме» цитування. «Некоректне цитування» з наукових джерел. Компіляція і плагіат у наукових публікаціях, у студентських, учнівських роботах.

Тема 2.9. Науковий наставник як мовна особистість

Наставництво, або менторство. Академічне наставництво. Якості наставника: корпоративність, здатність навчати, відповідальність, якості лідера та ін. Діалогова позиція наукового наставника. Основні соціальні фактори впливу на формування української мовної особистості педагога-дослідника. Діяльність науково-дослідної лабораторії «Академічна культура дослідника», ресурсного центру професійного розвитку вчителя української мови і літератури

РОЗДІЛ 3. КУЛЬТУРА АКАДЕМІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Тема 3.1. Академічна комунікація: комунікативні стратегії й тактики

Мовленнєва поведінка в усній науковій дискусії, полеміці. Наукові конференції, наукові дискусії, творчі диспути як засіб вияву культури наукової мови. Персональні медіаресурси (блоги), у т.ч. для позиціювання результатів наукових досліджень у соціальних мережах.

Тема 3.2. Культура академічної комунікації.

Правила коректного ведення дискусії. Наукова полеміка. Коректні полемічні прийоми. Вербальні і невербальні засоби встановлення і підтримки контакту оратора з аудиторією.

Тема 3.3-3.4. Етичні принципи педагога-дослідника у здійсненні академічної комунікації на суб'єкт-суб'єктній, гуманістичній основі.

Європейський кодекс дослідницької доброчесності (European Code of Conduct for Research Integrity): надійність у забезпеченні якості наукового дослідження, відображене у побудові, методології, аналізі, використанні ресурсів; чесність у розробці, виконанні, рецензуванні, звітуванні та оприлюдненні дослідження у прозорий, чесний спосіб; повага до колег, учасників дослідницького процесу; відповідальність за дослідження від ідеї до публікації, за управління та організацію дослідження, за навчання, наукове керівництво і наставництво та ін.

Діяльність міжнародних організацій, у яких визначено пріоритети академічної порядності й етичної поведінки в дослідженнях.

Міжнародний Центр академічної доброчесності (<http://www.academicintegrity.org/icaai/home.php>), Центр Академічної Чесності США, Міжнародна Асоціація Університетів при UNESCO (http://www.iau-aiu.net/sites/all/files/Ethics_Guidelines_FinalDef_08.02.13.pdf), Європейська університетська асоціація (<http://www.eua.be/>), Рада міжнародних шкіл (<http://www.cois.org/>), Національний центр університетів та бізнесу Великої Британії (http://www.ibe.org.uk/userassets/publicationdownloads/ibe_cihe_report_ethics_matters.pdf).

Тема 3.5. Культура аудіювання наукового тексту

Способи аудіювання: зосереджене, уважне, неуважне. Види аудіювання: нерефлексивне (уміння уважно слухати), рефлексивне (активне втручання в мовлення співбесідника, створення сприятливих умов для спілкування). Основні стилі слухання: рефлексивне, пасивне, емпатичне, критичне. Культура слухання.

4. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лек	пр	кон	ср		лек	пр	кон	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
РОЗДІЛ 1. АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА-ДОСЛІДНИКА: ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ, ЦІННОСТІ										
Тема 1.1. Ключові поняття курсу.	6	0,5	0,5		5					
Тема 1.2. Академічна культура майбутнього педагога-дослідника – основа дослідницького навчання в університеті.	6	0,5	0,5		5		1			
Тема 1.3. Авторське право	6	0,5	0,5		5					10
Тема 1.4. Академічна культура та етика майбутнього педагога-дослідника	6	0,5	0,5		5		1			10
Разом за розділом 1	24	2	2		20					20
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА-ДОСЛІДНИКА										
Тема 2.1. Наукова мовна культура педагога-дослідника.	2,5		0,5		2					
Тема 2.2. Наукові тексти різних жанрів: властивості і структурно-сміслові компоненти	3,5		0,5		3					10
Тема 2.3. Культура читання наукового тексту	6,5	1	0,5		5					10
Тема 2.4. Редагування наукового тексту	6,5	1	0,5		5					10
Тема 2.5.	8	2	1		5					

Лексикографічна культура дослідника									
Тема 2.6. Переклад наукового тексту	6	1	1		4				10
Тема 2.7. Термінологічна культура	4	1	1		2				10
Тема 2.8. Лінгвоперсонологія	2				2				
Тема 2.9. Науковий наставник як мовна особистість					2				
Разом за розділом 2	38	4	4		30				50
РОЗДІЛ 3. АКАДЕМІЧНА КОМУНІКАЦІЯ									
Тема 3.1. Мовленнєва поведінка в усній науковій дискусії, полеміці	5		1		14				16
Тема 3.2. Культура академічної комунікації	5,5	0,5	1		14				10
Тема 3.3. Діяльність міжнародних організацій з етики	5,5	0,5			4				10
Тема 3.4. Етичні принципи педагога-дослідника	5	0,5			8				
Тема 3.5. Культура аудіювання наукового тексту	7	0,5		2	14				10
Разом за розділом 3	27	2	2	2	54				46
Усього годин	90	8	8	2	104				116

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Академічна доброчесність і академічна культура у вимірах комунікативної взаємодії: університет-школа	2	1
2	Авторське право.	2	1
3	Наукова мовна культура педагога-дослідника	2	
4	Культура академічної комунікації	2	
	Разом	8	2

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Академічна доброчесність і академічна культура у вимірах комунікативної взаємодії: університет-школа	2	1
4	Науковий текст як комунікативний блок	2	1
6	Редагування наукового тексту	1	
9	Культура академічної комунікації	1	
10	Лінгвоперсонологія	2	
	Разом	8	2

8. Рекомендовані джерела інформації

Нормативні документи України та офіційні документи європейських/міжнародних організацій:

1. Закон України “Про освіту” від 05.09.2017 року № 2145-VIII. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.14 р. № 1556-VII. Голос України» від 06 серпня 2014 р. № 148. (зі змінами).
3. Bucharest Declaration on Ethical Values and Principles of Higher Education in the Europe Region. Режим доступу : http://www.iau-aiu.net/sites/all/files/Bucharest_Dec_0.pdf.
4. EC (European Commission). (2021). Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021-2030). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32021G0226\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32021G0226(01))
5. European Policy Cooperation (ET2020 framework). (2020). The strategic framework for European cooperation in education and training (“ET 2020”) is a forum allowing Member States to exchange best practices and learn from each other. Retrieved from: https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_en

Академічна чесність

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету/ Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – 234 с.
2. Єгорченко, І., Серебряков, М. Академічна доброчесність (2018) Аналітичний звіт та рекомендації URL: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/Analitichna-zapyska-akademichna-dobrochesnist.pdf>.
3. Батечко, Н., Дурдас, А. (2019) Академічна доброчесність в контексті європейських практик: досвід Франції. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2019. Вип. 3 (60). С.88 -94.
4. Бойченко, Н.М. (2014) Етичні аспекти університетських цінностей. Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. К.: Вид.-полігр. центр «Київський університет»/ 2014. № 1 (1). С. 37–43.
5. Гапон Н., Худзіцка-Чупала А., Лупіна-Вегенер А. (2013) Ставлення студентів до виявів академічної нечесності: крос-культурний аналіз. Вісник Львівського університету. Серія «Філософські науки». Львів, 2013. Вип. 16. С. 241–248.
6. Гончаренко, С. Етичний кодекс ученого. Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. Київ-Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2011. Вип. 1. С.25–34.
7. Гунчак В.М., Чепига М.П. Кодекс честі викладача як перешкода академічній нечесності і поблажливості. Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. . Львів, 2011. Т. 13, № 3 (49). С. 14–23.
8. Добко, Т. 2014 Університет, академічна культура і забезпечення якості. Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту : навч. посіб. Львів. Манускрипт, 2014. С. 58–68.

9. Довідник з академічної доброчесності для школярів /уклад.М.В.Григор'єва, О.І. Крикова, С.Г. Певко; за заг. ред. О.О. Гужви. 3-є вид., випр. і доп.Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. 66 с. URL: https://drive.google.com/file/d/19nOAsorJfuCL_IT0wdxDHkxW2PxEj4g/view (дата звернення: 02.04.2019).
- 10.Квієк М. Університет в добу змін. Інституції і академічні кадри в умовах зростаючої конкуренції / пер. з польської Р. Скакун; наукова редакція та післямова Т. Фініков. Київ : Таксон, 2018. 474 с.
11. Курбатов С.В. Феномен університету в контексті часових та просторових викликів: Монографія. Суми: Університетська книга. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/10226>
12. Надутенко, М. В., Семенов О.М. Концепт освіта в українському та польському дискурсах крізь призму національних лінгвістичних корпусів. Innovative Pathway for the Development of Modern Philological Sciences in Ukraine and EU Countries : collective monograph. Riga, Latvia. "Baltija Publishing", 2021. Vol. 2. С. 66–81. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-031-5-27>.
13. Приходько О. Ю. Науково-дослідницька робота учня-члена МАН: моніторинг якості Українська мова і література в школі. Інститут педагогіки НАПН України 2016. № 2 (125). С. 45–51. <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/56832>
14. Сбруєва, А.А. (2021) Університет як інклюзивна академічна громада: європейський та український досвід трансформації підготовки PhD. Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 421 – 442. DOI 10.24139/978-966-698-308-7/421-442
15. Сбруєва, А.А. Єременко І.В. (2019). Формування європейського виміру забезпечення якості вищої освіти в контексті інтернаціоналізації освітнього простору. СумДПУ імені АС Макаренка. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=YBR7gMcAAAAJ&view_op=list_works&sortby=pubdate..
16. Семенов О., Вовк М. (2016). Академічна культура дослідника в освітньо-культурному просторі університету. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 284 с.
17. Семенов О. Академічна лекція і академічний учитель в цифрову епоху: праксеологічний підхід. Фізико-математична освіта. 2017. № 2. С. 140-146.
- 18.Семенов О. Академічна культура – фундаментальний складник підготовки доктора філософії зі спеціальності 015 «Професійна освіта». №5 (59). С.192–203.
19. Семенов О.М. Курс "Академічна культура дослідника: європейський та національний досвід" у докторській підготовці. У зб. Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (23–24

- квітня 2020 року, м. Суми). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. С.89-93.
20. Семенов О. Європейський та національний контексти академічної культури дослідника: досвід реалізації проекту Еразмус+Жан Моне модуль. Україна – Європейський союз: від партнерства до асоціації : Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій. Луцьк. Терен, 2019. С. 320–330.
  21. Семенов О.М., Семеніхіна О.В., Безуглий Д. Формування академічної культури майбутніх педагогів-дослідників в умовах цифрового творчого середовища як наукова проблема. Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. Т.16. №6. С.21-31.
  22. Хоружий Г. Ф. Європейська політика вищої освіти. Монографія. Полтава. Дивосвіт 2016. 384 с.
  23. Фаст О. Л. Культура наукового керівництва як чинник забезпечення якості докторської освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2016. Вип. 51. С. 300-306. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2016_51_43.
  24. Cutri, J., Abraham, A., Karlina, Y., Patel, S. V., Moharami, M., Zeng, S., Manzari, E., & Pretorius, L. (2021). [Academic integrity at doctoral level: The influence of the imposter phenomenon and cultural differences on academic writing. International Journal for Educational Integrity, 17\(1\), 8.](https://doi.org/10.1007/s40979-021-00074-w) <https://doi.org/10.1007/s40979-021-00074-w>
  25. Manzon, M. (2020) Towards a comparative history of comparative education: a personal journey, *Comparative Education*, 56 (1), 96-110, DOI: 10.1080/03050068.2019.1701251
  26. Powell, J. J. W. (2020) Comparative education in an age of competition and collaboration, *Comparative Education*, 56 (1), 57-78, DOI: 10.1080/03050068.2019.1701248
  27. Sbruieva, A. (2020). Social dimension of the European Higher Education Area: Tendencies of development of normative, theoretical and organizational bases. In: *Topical Issues of History of Education and Comparative Education*. Lviv-Toruń: Liha-Pres, pp. 129-150. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-188-9/129-150>
  28. Sbruieva A. Transformation of the Academic Culture of European University in the Context of the Risk Society *Studia Pedagogiczne. Problemy społeczne, edukacyjne i artystyczne*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce, 2014. - T. 24. - S. 217- 230
  29. Semenoh O. Researcher's academic culture in the educational space of the university: linguo-axiological approach. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. Ivano-Frankivsk, 2017. Vol. 4, No. 1. P. 26–33
  30. Semenog O. Academic culture as a composition of national innovation security. *UNESCO Chair Journal "Lifelong Professional Education in the XXI Century"*, (2), 48-53. [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(2\).2020.48-53](https://doi.org/10.35387/ucj.2(2).2020.48-53).

Праці викладача, який забезпечує викладання навчальної дисципліни

1. Семенов О.М. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. 220 с.
2. Семенов О. Мовний портрет наукового наставника у вимірах лінгвоперсонології. Дивослово. 2019. № 2. С.35–39.
3. Семенов О. М. Термінологічна культура фахівця в об'єктиві українського лінгводидактичного дискурсу. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал . 2019. № 6 (90). С. 139–150.
4. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: Монографія / НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
5. Семенов О.М. Мовнокомунікативна особистість академічного учителя-лідера крізь призму лінгвопраскеології / Quo vadis humanitaris? Książka pamiątkowa z okazji 65-lecia prof. J. Pawlikowi.- O. Sinkiewicz, A.Kordonski, R. Kordonski. Wyd-wo VERBINUM. Warszawa – Lwow – Kijow.- 2017.- P.465-480.

Корисні інформаційні ресурси:

1. Асоціація європейських університетів (European University Association,): – Режим доступу : <http://www.eua.be>.
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. – Режим доступу : <http://www.dnrb.gov.ua>
3. Державна науково-технічна бібліотека України. – Режим доступу : <http://gntb.gov.ua>
4. Європейська асоціація дослідників освіти (European Educational Research Association - EERA). Режим доступу : <https://eera-ecer.de/>
5. Європейська асоціація закладів вищої освіти EURASHE (European Association of Institutions in Higher Education): Режим доступу : <http://www.eurashe.org>.
6. Європейський центр вищої освіти CEPES: Режим доступу : <http://www.cepes.ro>.
7. Єдине освітнє інформаційне вікно України. Режим доступу : <http://www.osvita.com>
8. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. ipood.com.ua/viddil-zarubijnih-sistem-pedagogichno-osviti-i-osviti-doroslih/
9. Інформація про системи освіти країн – членів ЄС на сайті інформаційної мережі EURYDICE: Режим доступу: <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry>.
10. Інформація про системи освіти країн – членів Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО (International Bureau of Education) на сайті інформаційної мережі IBE. Режим доступу: <http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm>.

11. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. – Режим доступу : <http://www.lsl.lviv.ua>
12. Мережа освітньої інформації ЄС EURYDICE: Режим доступу : <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry>.
13. Міжнародне бюро освіти ЮНЕСКО. Режим доступу : <http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm>.
14. Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua>
15. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>
16. Національна парламентська бібліотека України. Режим доступу : <http://www.nplu.org>
17. Освіта України. Режим доступу : <http://osvita-ukrainy.com.ua>
18. Освіта.UA [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://osvita.ua>
19. Портал сучасних педагогічних ресурсів. Режим доступу: <http://www.intellect-invest.org.ua>
20. Українська асоціація дослідників освіти (УАДО). <https://www.uera.org.ua/uk/>
21. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка. Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com>
22. Higher Education Special Interest Group <https://www.higheredsig.org/higher-education-institutes>
23. Інтелектуальна власність та авторське право
24. <https://www.youtube.com/watch?v=dkBAeXWakIU>
25. День інтелектуальної власності. Як українське законодавство захищає інтелектуальну власність ?
26. <https://www.youtube.com/watch?v=8-5Cn2lXZa0>
27. Про інтелектуальну власність.
28. <https://www.youtube.com/watch?v=i7jNWjHjTXc>
29. https://www.youtube.com/watch?v=47Qz1Nr8_L4
30. <https://www.youtube.com/watch?v=RXqUYO9MAOI>